

KS. JAN DYDUCH

SZKOLNICTWO W ŚWIELE POLSKIEGO KONKORDATU Z 1993 ROKU *

23 lutego 1998 roku w dniu ratyfikacji Polskiego Konkordatu przez Stolicę Apostolską, powiedział Ojciec Święty Jan Paweł II: „Kościół zawsze był z narodem i nigdy jego losy nie były mu obojętne... Trwa w nim nieprzerwanie przez dziesięć wieków - nikt i nic nie zdołało go oderwać od narodu i zniszczyć tej duchowej łączności: ani zaborcy, ani okrucieństwa ostatniej wojny, ani ideologia marksistowska. Kościół spełniał zawsze zadanie jednoczące i integrujące Polaków w imię Krzyża Chrystusowego i Ewangelii. Umacniał więź społeczną i kształtował jedność duchową”¹. Kościół spełniał i nadal spełnia rolę wychowawcy pokoleń Polaków, w szczególności młodych Polaków. Ważnym narzędziem wychowawczym w jego ręku są szkoły na wszystkich poziomach. Szkolnictwo prowadzone przez Kościół w dobie PRL było prześladowane bez żadnych szans rozwoju, nie dopuszczał do tego zmonopolizowany system oświaty, trzymany w ryzach totalitaryzmu ateistycznego państwa. Nie było katolickich szkół podstawowych, zaledwie parę pozostawionych szkół średnich oraz borykające się z trudnościami prześladowane uczelnie teologiczne. Pewne zmiany, nazwijmy je „żółtym światłem”, zapowiadała „Ustawa o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w PRL” z dnia 17 maja 1989 r.². Dopiero jednak postanowienia Konkordatu otwały szeroko drzwi dla tworzenia i działania szkolnictwa katolickiego.

1. Podstawy teologiczne i prawne

Istotną częścią Konkordatu jest Preambuła, dlatego, że zasady w niej zawarte stanowią inspirację dla całego dokumentu i są regułami jego interpreta-

* Wykład wygłoszony podczas inauguracji roku akademickiego 2006/2007 w Instytucie Teologicznym w Częstochowie.

¹ Przemówienie 23 II 1998, w: *Konkordat 1993 - Dar i zadanie dla Kościoła i Polski*, Kraków 1998, s. 143-144.

² Dziennik Ustaw Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Warszawa, 23 V 1989 r., nr 29, poz. 154, s. 457-470, art. 20.

cji. Preambuła między innymi stwierdza: „Stolica Apostolska i Rzeczpospolita Polska... postanowiły zawrzeć niniejszy Konkordat, przy czym Rzeczpospolita Polska uwzględniła swe zasady konstytucyjne i ustawy, a Stolica Apostolska - dokumenty Soboru Watykańskiego II dotyczące wolności religijnej i stosunków pomiędzy Kościołem a wspólnotą polityczną oraz przepisy prawa kanonicznego”.

Podstawową zatem sprawą dla funkcjonowania Konkordatu, dla stowienia relacji między Kościołem a Państwem są wskazania Vaticanum II, a w szczególności zasady wolności religijnej. Naucza Sobór Watykański II: „Ten Sobór Watykański oświadcza, że osoba ludzka ma prawo do wolności religijnej”³. Prawo do wolności religijnej - naucza dalej Sobór, jest zakorzenione w godności osoby ludzkiej, ma swoje źródło w rozumnej naturze ludzkiej, jaką człowieka obdarował Stwórca⁴. Nie jest to więc prawo pozytywne, nadane przez państwo czy jakąś inną wspólnotę. Państwo i każda inna społeczność winna je uznać, głosić i bronić. Tak czyni Kościół, który nie przypisuje sobie nadania wolności religijnej, jedynie tylko ją deklaruje⁵.

Wolność religijna przysługuje nie tylko osobie, przysługuje także rodzinom, jak również innym wspólnotom, w szczególności Kościołowi. Naucza Vaticanum II: „Wolność Kościoła jest fundamentalną zasadą stosunków między Kościołem a władzami publicznymi i całym porządkiem państwowym... Istnieje zatem zgodność między wolnością Kościoła, a tą wolnością religijną, którą wszystkim ludziom i wspólnotom należy przyznać jako prawo i zagwarantować w systemie prawnym”⁶.

Wolność Kościoła dotyczy całej jego misji. Dotyczy więc wykonywania misji nauczycielsko-prorockiej. Wolność tę zabezpiecza Konkordat: „Przestrzegając prawa do wolności religijnej, Państwo zapewnia Kościołowi katolickiemu, bez względu na obrządek, swobodne i publiczne pełnienie jego misji...” (art. 5). Tak więc Kościół, spełniając swoją misję nauczycielsko-prorocką, może czynić to spokojnie, bez ograniczeń ze strony państwa. W ramach tej misji Kościół zajmuje się wychowaniem i szkołami. Sobór naucza, że wszyscy chrześcijanie mają prawo do wychowania chrześcijańskiego. Za nie, w pierwszym rzędzie, są odpowiedzialni rodzice. Ich rola wychowawcza jest tak zasadnicza, że trudno ją czymkolwiek zastąpić. Prawo i obowiązek wychowania, ciążyący przede wszystkim na rodzinie, domaga się zainteresowania i pomocy całego społeczeństwa, w szczególności państwa i Kościoła⁷.

Do istotnych środków pomocniczych w wychowaniu należy szkoła. Naucza Vaticanum II: „Spośród wszystkich środków pomocniczych wychowania

³ Deklaracja soborowa *Dignitatis humanae* (= DWR), n. 2.

⁴ Por. tamże, n. 2.

⁵ Por. J. Dyduch, *Posługa nauczania w świetle postanowień Konkordatu 1993*, w: *Konkordat 1993...*, s. 61.

⁶ DWR, n. 13.

⁷ Por. Deklaracja *Gravissimum educationis* (= DWCh), n. 2-4.

szczególne znaczenie ma szkoła, ponieważ mocą swego posłannictwa wytrwale i troskliwie kształtuje władze umysłowe, rozwija zdolność wydawania prawidłowych sądów, wprowadza w dziedzictwo kultury wytworzonej przez minione pokolenia, kształci poczucie wartości, przygotowuje do życia zawodowego, a tworząc warunki do przyjaznego współżycia wychowanków różniących się charakterem i pochodzeniem, kształtuje postawy wzajemnego zrozumienia⁸. Trzeba przyznać, że wychowanie i wykształcenie człowieka we współczesnym społeczeństwie byłoby prawie niemożliwe bez skorzystania z usług szkoły. Znaczenie edukacji szkolnej niepomiaralnie wzrosło w dzisiejszym świecie.

Przywołane zasady soborowe dotyczące wolności religijnej, wychowania i znaczenia szkoły znalazły swoje odzwierciedlenie w normach prawa kanonicznego, w szczególności w Kodeksie Prawa Kanonicznego (= KPK) i w Kodeksie Kanonów Kościołów Wschodnich (= KKKW). Normy te aprobuje Konkordat z 1993 r. KPK głosi wolność Kościoła w misji nauczania: „Kościół, któremu Chrystus Pan powierzył depozyt wiary, aby z asystencją Ducha Świętego strzegł święcie prawdy objawionej, wnikliwie badał, wiernie głosił i wykladał, ma obowiązek i wrodzone prawo przepowiadania Ewangelii wszystkim narodom, niezależnie od jakiegokolwiek władzy ludzkiej...” (kan. 747 § 1). W tekście łacińskim prawodawca, używając sformułowania „ius nativum” - prawo wrodzone - chce podkreślić wolność Kościoła w misji nauczania.

Prawo kanoniczne mocno akcentuje odpowiedzialność rodziców za wychowanie swoich dzieci oraz obowiązek Kościoła i państwa niesienia im pomocy (por. kan. 793 i 794 KPK). Istotną pomoc w wychowaniu świadczą szkoły: „Wśród środków wychowania wierni powinni bardzo cenić szkoły, które są dla rodziców główną pomocą w wypełnianiu obowiązku wychowania” (kan. 796 § 1 KPK). Rodzice mają prawo wyboru szkoły dla swoich dzieci odpowiadającej ich koncepcji wychowawczej. Stąd społeczność świecka, uznając tę wolność rodziców, winna im dopomóc, aby mogli kierować dziećmi do takich szkół, które zapewnią im wychowanie religijne i moralne, zgodnie z sumieniem rodziców (por. kan. 797, 798, 799 KPK).

2. Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe

Konkordat z 1993 r. postanawia: „Kościół katolicki ma prawo zakładać i prowadzić placówki oświatowe i wychowawcze, w tym przedszkola oraz szkoły wszystkich rodzajów, zgodnie z przepisami prawa kanonicznego i na zasadach określonych przez odpowiednie ustawy” (art. 14 ust. 1). Przywołane postanowienie jest odzwierciedleniem kanonu 800 KPK: „Kościołowi przysługuje prawo zakładania szkół jakiegokolwiek specjalności, rodzaju i stopnia a także kierowania nimi”. W zakładaniu i prowadzeniu szkół przez instytucje

⁸ Tamże, n. 5.

kościelne obowiązują zarówno przepisy prawa kanonicznego oraz państwowe ustawy oświatowe. Na niektóre z nich zwraca uwagę Konkordat. Stwierdza, że prawo polskie reguluje minimum programowe przedmiotów obowiązkowych i wystawianie druków urzędowych oraz ono decyduje o publicznym charakterze tych szkół (por. art. 14 ust. 2).

Nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy oraz uczniowie i wychowankowie tych szkół, jeśli mają status lub uprawnienia szkół publicznych, posiadają te same prawa i obowiązki jak analogiczne osoby w szkołach państwowych. Również ustawodawstwo państwowe reguluje dotowanie tych szkół przez państwo i samorząd terytorialny (por. art. 14 ust. 3 i 4). Identyfikacja traktowane są inne placówki oświatowe prowadzone przez instytucję kościelną. Wydaje się, że przywołane rozwiązanie Konkordatu satysfakcjonuje zarówno stronę kościelną jak i państwową, uwzględnia bowiem zarówno racje państwa polskiego jak i Kościoła. Wymaga to jednak wzajemnej i życzliwej ich współpracy, co tak mocno akcentował Sobór Watykański II. Pojawiające się trudności winny być rozwiązane na drodze dialogu między władzami państwowymi i kościelnymi.

W krajobrazie szkolnictwa szczególnym blaskiem jaśnieją i cieszą się uznaniem społecznym szkoły katolickie. Szkoła katolicka musi zawierać dwa elementy: element materialny i formalny. Element materialny zasadza się na tym, że całokształt wychowania i nauczania jest inspirowany zasadami Ewangelii; zaś element formalny bazuje na właściwych relacjach z kompetentną władzą kościelną (por. kan. 803 KPK)⁹. Szkoła katolicka jest prawdziwą szkołą. Sprawę tę szeroko omawia obszerny dokument pt.: „Szkoła katolicka”¹⁰. Stwierdza on: „Aby zrozumieć szkołę katolicką w jej misji szczególnej wypada przyjąć jako punkt wyjścia refleksję nad instytucją szkolną i przypomnieć, że ona nie może być szkołą katolicką, jeśli nie jest najpierw szkołą i nie posiada elementów określających szkołę”¹¹. Przypomnijmy, są to przede wszystkim: kształtowanie władz umysłowych, rozwijanie zdolności wydawania prawidłowych sądów, wprowadzanie w dziedzictwo kultury, przygotowanie do życia społecznego i zawodowego, kształtowanie życia kulturalnego, obywatelskiego i religijnego, kształtowanie postawy patriotycznej i wychowywanie sumienia. Przywołane zadania szkoły mają być realizowane w sposób eminentny w szkole katolickiej.

Program szkoły katolickiej winien być nastawiony na przekazywanie wiedzy - szerzenie oświaty i kultury - jak również na wychowywanie inspirowane duchem ewangelicznym wolności i miłości. Szkoła katolicka ma więc być prawdziwą szkołą, w której uczniowie są kształceni w różnych gałęziach

⁹ Por. J. Dyduch, *Troska biskupa diecezjalnego o nauczanie i wychowanie w szkołach*, w: *Biskup pasterz diecezji*, red. P. Majer, Kraków 2003, s. 55-57.

¹⁰ Kongregacja Wychowania Katolickiego, *L'Ecole Catholique*, 19 III 1977, w: *Posoborowe Prawodawstwo Kościelne*, zebrał i opracował E. Szafrowski (= PPK), t. XI, z. 1, s. 99-159.

¹¹ Por. tamże, s. 113.

wiedzy przy użyciu właściwych metod pedagogicznych. Szkoła katolicka ma w nauczaniu pójść dalej, ma prowadzić uczniów do poznania i uznania prawdy najwyższej, którą jest Stwórca wszechświata¹².

Gwarantem realizowania przywoływanego wyżej programu szkoły katolickiej jest jej wspólnota. Należą do niej nauczyciele, uczniowie, ich rodzice i pracownicy szkolni. Szczególną rolę w tej wspólnocie odgrywa biskup diecezjalny. Przysługuje mu prawo nadzorowania działalności szkół katolickich położonych na terytorium jego jurysdykcji. Czuwa także nad szkołami założonymi czy kierowanymi przez instytucje zakonne (por. kan. 806 § 1 KPK). Ma prawo wizytowania szkół katolickich i wydawania przepisów dotyczących ich ogólnej struktury.

Wieloraka działalność nauczycieli i wychowawców jawi się w nauczaniu Vaticanum II jako wzniosłe powołanie: „Święty Sobór ogłasza, że postługa tych nauczycieli jest prawdziwym apostołstwem, także w naszych czasach, jak najbardziej odpowiednim i koniecznym, a równocześnie prawdziwą służbą na rzecz społeczeństwa”¹³. Prawodawstwo kościelne wymaga od nauczycieli szkół katolickich wysokich walorów moralnych, świadectwa życia i rozległych kompetencji fachowych (por. kan. 803 § 2 KPK). Niezwykle ważną sprawą dla funkcjonowania szkoły jest współdziałanie uczniów, nauczycieli i rodziców. W działanie tej wspólnoty, na swój sposób, winny być włączone państwowe i kościelne władze oświatowe¹⁴. Dużą pomocą mogą stać się zrzeszenia lub zebrania rodziców współpracujące z nauczycielami i wychowawcami (por. kan. 796 § 2 KPK). Dobrej współpracy całej wspólnoty szkolnej służy program wychowawczy, znajdujący odzwierciedlenie w jednolitej linii wychowawczej szkoły i rodziny.

W polskiej rzeczywistości szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego istnieje niepomniernie mało szkół katolickich w proporcji do potrzeb dzieci i młodzieży katolickiej. W tej sytuacji, jednym ze sposobów, jest rozwiązanie Konkordatu Polskiego z 1993, który wprowadza nauczanie religii do szkół i przedszkoli. Konkordat postanawia: „Uznając prawo rodziców do religijnego wychowania dzieci oraz zasadę tolerancji, Państwo gwarantuje, że szkoły publiczne podstawowe i ponadpodstawowe oraz przedszkola, prowadzone przez organy administracji państwowej i samorządowej, organizują zgodnie z wolą zainteresowanych naukę religii w ramach planu zajęć szkolnych i przedszkolnych” (art. 12 ust. 1). Za program nauczania religii i podręczniki odpowiada władza kościelna, powiadamiając o tym państwowe władze oświatowe. Również władza kościelna decyduje o nauczycielach religii, którzy mają otrzymać od biskupa diecezjalnego misję kanoniczną, której cofnię-

¹² Por. J. Dyduch, *Szkoły katolickie w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, *Analecta Cracoviensia*, 18(1986)355.

¹³ DWCh, n. 8.

¹⁴ Por. J. Dyduch, *Szkoły katolickie...*, s. 359-364.

cie oznacza utratę prawa nauczania. Wykształcenie pedagogiczne nauczycieli religii jest przedmiotem uzgodnień władz państwowych z Konferencją Episkopatu Polski. Nauczyciele religii podlegają zarządzeniom kościelnym w sprawach treści nauczania i wychowania religijnego, a w innych - przepisom państwowym (por. Konkordat art. 12 ust. 2-4).

Przywołane rozwiązanie konkordatowe zabezpiecza, w pewnym stopniu, wychowanie religijne w szkołach państwowych i samorządowych. Nie zwalnia jednak rodziców od całokształtu odpowiedzialności za nie. Trzeba dodać, że nawet posyłanie dzieci i młodzieży do szkół katolickich nie zwalnia rodziców od odpowiedzialności za całokształt wychowania religijnego.

3. Szkoły wyższe

Konkordat Polski postanawia: „Rzeczpospolita Polska gwarantuje Kościołowi katolickiemu prawo do swobodnego zakładania i prowadzenia szkół wyższych, seminariów duchownych oraz instytutów naukowo-badawczych (art. 15 ust. 1). Kościół zawsze w ramach swej misji nauczycielskiej otaczał opieką oraz popiera, uczelnie i czyni to nadal. Sobór Watykański II deklaruje: „Również szkoły wyższe otacza Kościół gorliwą opieką, zwłaszcza uniwersytety i fakultety”¹⁵. Ta deklaracja soborowa włącza się w nurt trwającej już od Średniowiecza troski Kościoła o szkolnictwo wyższe. Jest faktem, że uniwersytety niejako poczęły się w łonie Kościoła katolickiego w Średniowieczu¹⁶. Fakt ten przeczy pokutującej jeszcze gdzieśgdzie, ukutej przez tzw. „materialistyczny światopogląd naukowy” - opinii o „zacofanym Kościele i Średniowieczu”. Bowiem uniwersytety są wytworem, a zarazem znamieniem owego świętego okresu w dziejach Kościoła i kultury¹⁷.

W następstwie rozwoju kulturotwórczej działalności Kościoła wytworzyły się dwie formy uniwersytetów przez niego zakładanych i prowadzonych: uniwersytety katolickie i uniwersytety kościelne. Zaistniała potrzeba ustanowienia odrębnych zasad działania dla uniwersytetów katolickich, inspirowanych publiczną i powszechną obecnością idei chrześcijańskich i dla uniwersytetów kościelnych, inspirujących swe badania Objawieniem Bożym¹⁸. KPK 1917 r. nie posiada przywołanego rozróżnienia, używa pojęcia „uniwersytety katolickie”. Ostateczne uporządkowanie tej sprawy znajduje się w KPK i KKKW. KPK w księdze III, tytuł III zawiera rozdział II pod tytułem: „Uniwersytety katolickie oraz inne instytuty studiów wyższych” oraz rozdział III pod tytułem:

---

¹⁵ DWCh, n. 10.

¹⁶ Por. J. Dyduch, *Posłannictwo uniwersytetów w świetle dokumentów kościelnych*, Prawo Kanoniczne, 38(1995) nr 1-2, s. 79.

¹⁷ Por. J. Umiński, *Historia Kościoła*, t. 1, wyd. 4, Opole 1959, s. 507.

¹⁸ Por. S. Pasternak, *Reorganizacja studiów kościelnych szczególnie wykładów prawa kanonicznego w świetle „Sapientia christiana”*, Prawo Kanoniczne, 23(1980) nr 3-4, s. 79.

„Uniwersytety i wydziały kościelne”. KKKW w tytule XV posiada artykuł II pod tytułem: „Uniwersytety katolickie” oraz artykuł III: „Uniwersytety i wydziały kościelne”. Trzeba dodać, że struktura i działalność uniwersytetów katolickich i kościelnych różni się, ale wiele jest podobieństw i dlatego oprócz przepisów kanonicznych odrębnych, są także dla nich przepisy wspólne.

Konkordat Polski gwarantuje Kościołowi zakładanie uniwersytetów kościelnych, uniwersytetów katolickich, odrębnych wydziałów kościelnych, wydziałów teologicznych na uniwersytetach państwowych, wyższych seminariów duchownych oraz innych instytutów naukowo-badawczych. Zakładanie przywołanych wyższych uczelni dokonuje kompetentna władza kościelna, zgodnie z przepisami prawa kanonicznego i odnośnych ustaw państwowych. W Polsce istnieją różne typy wyższych uczelni katolickich i kościelnych. Są one następujące: KUL - który jest uniwersytetem katolickim; UKSW - który także jest uniwersytetem katolickim, ale posiada status państwowy nieco inny niż KUL; PAT w Krakowie, która jest uczelnią kościelną; Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie, który składa się z dwóch sekcji: św. Jana Chrzciciela i św. Andrzeja Boboli - który jest uczelnią kościelną; Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu - uczelnia kościelna; Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” w Krakowie - uczelnia kościelna. Są następujące wydziały teologiczne na uczelniach państwowych: Poznań, Katowice, Opole, Szczecin, Toruń, Olsztyn, których działanie regulują także specjalne umowy zawarte między władzami kościelnymi i państwowymi. Są także wyższe seminaria duchowne, które są traktowane jako uczelnie wyższe nieakademiczne. Nie ma w Polsce uniwersytetu kościelnego, starania w tym względzie podjęła Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie.

Wszystkie wymienione uczelnie w swojej działalności winny stosować się do przepisów prawa kanonicznego, własnych statutów zatwierdzonych przez kompetentną władzę kościelną oraz tych ustaw państwowych, które ich dotyczą. Ważną kwestią w tym funkcjonowaniu jest ich status prawny na forum państwowym. Przede wszystkim trzeba ustalić sytuację prawną katolickich i kościelnych szkół wyższych w takich sprawach, jak: nadawanie dyplomów oraz stopni i tytułów naukowych, korzystanie przez pracowników i studentów tych uczelni z uprawnień jakie prawo polskie przyznaje wyższym szkołom państwowym¹⁹.

Sprawy te najogólniej reguluje Konkordat: „Status prawny szkół wyższych, o których mowa w ustępie 1, a także tryb i zakres uznawania przez Państwo kościelnych stopni i tytułów oraz status prawny wydziałów teologii katolickiej na uniwersytetach państwowych regulują umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski upoważnioną przez Stolicę Apostolską” (art. 15 ust. 2).

¹⁹ Por. W. Góralski i A. Pierdyk, *Zasada niezależności i autonomii Państwa i Kościoła w Konkordacie Polskim z 1993 roku*, Warszawa 2000, s. 47.

Podstawowe znaczenie w tym względzie ma: „Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie statusu prawnego szkół wyższych zakładanych i prowadzonych przez Kościół katolicki, w tym uniwersytetów, odrębnych wydziałów i wyższych seminariów duchownych oraz w sprawie trybu i zakresu uznawania przez państwo stopni i tytułów nadawanych przez te szkoły wyższe”²⁰. Dokument ten całościowo reguluje status szkół wyższych, zakładanych i prowadzonych przez Kościół katolicki. W szczególności reguluje uznawanie przez państwo tytułów zawodowych, stopni i tytułów naukowych nadawanych przez kościelne szkoły wyższe. Warunkiem tego uznania jest przestrzeganie w ich nadawaniu postanowień ustaw państwowych²¹.

Ważną sprawą znajdującą się w przywołanej Umowie jest możliwość zawierania umów o współpracy naukowej między szkołami wyższymi nieakademickimi - tzn. nie mającymi prawa nadawania tytułu zawodowego magistra - ze szkołami wyższymi posiadającymi takie prawo²². Np. Papieska Akademia Teologiczna zawarła takie umowy z 24 naukowymi instytucjami teologicznymi, między innymi z Wyższym Seminarium Duchownym w Częstochowie czy Instytutem Teologicznym w Częstochowie. Trzeba dodać, że taki system umów o współpracy naukowej, dzięki któremu absolwenci wyższych seminariów duchownych mogą otrzymać tytuł zawodowy magistra, wypracował Kardynał Karol Wojtyła. Sprawa ta wymaga odrębnego omówienia.

Na temat finansowania kościelnych i katolickich uczelni Konkordat postanawia: „Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie i Katolicki Uniwersytet Lubelski są dotowane przez Państwo. Państwo rozważy udzielenie pomocy finansowej odrębnym wydziałom wymienionym w ustępie 1” (art. 15 ust. 3). Zapis tego ustępu jest dwustopniowy. Przedmiotem dotacji obowiązującej państwo są dwie uczelnie: KUL i PAT. Jeśli chodzi o KUL to zapis stanowi jedynie potwierdzenie aktualnego ówczesnego stanu prawnego, gdyż istniała już ustawa z 14 VI 1991 r. o finansowaniu KUL z budżetu państwa²³.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. przyznała dotację państwową Papieskiej Akademii Teologicznej: „Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie otrzymuje dotację i inne środki z budżetu Państwa na zasadach określonych dla uczelni państwowych, z wyłączeniem dotacji na inwestycje budowlane”²⁴. Tak więc PAT otrzymała dotację analogiczną do uczelni państwowych z wyłączeniem inwestycji budowlanych. W podobnym brzmieniu dyspozycja ta przeszła do nowej ustawy: „Prawo o szkolnictwie wyższym” z 27 VII 2005 r. Brzmi tam następująco: „Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie otrzy-

²⁰ Dziennik Ustaw, nr 63, 30 VII 1999, poz. 727.

²¹ Por. tamże § 7.

²² Por. tamże § 7.

²³ W. Góralski i W. Adamczewski, *Konkordat*, Płock 1994, s. 86-87.

²⁴ Dziennik Ustaw, nr 103, 3 IX 1997, poz. 650.

muje dotacje i inne środki z budżetu Państwa na zasadach określonych dla uczelni publicznych, z wyjątkiem finansowania kosztów realizacji środków trwałych w budowie służących procesowi dydaktycznemu” (art. 242).

Kilka miesięcy temu zostało rozważone udzielenie finansowej dotacji państwowej odrębnym wydziałom. Państwo przyznało dotację: Papieskiemu Wydziałowi Teologicznemu w Warszawie, Papieskiemu Wydziałowi Teologicznemu we Wrocławiu i Wyższej Szkole Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie.

Zakończenie

Konkordat Polski 1993 r. stworzył szanse odbudowy i rozbudowy szkolnictwa katolickiego w Polsce. Uznał przysługującą Kościołowi wolność, w tym wolność spełniania misji nauczycielsko-prorockiej. W ramach tej misji Kościół prowadzi wychowanie i nauczanie w szkołach różnych szczebli, począwszy od przedszkoli aż po uniwersytety. Kościół zakłada i prowadzi szkoły katolickie, podstawowe i ponadpodstawowe w których kształci i wychowuje w oparciu o zasady Ewangelii. Zajmuje się również wychowaniem dzieci i młodzieży w szkołach publicznych i samorządowych.

Kościół otacza opieką także akademickie szkoły wyższe, które mają dwójną formę: uczelni kościelnych i uczelni katolickich. Konkordat zapewnia jedynym i drugim swobodę działania. Ich działalność reguluje prawo kanoniczne. ustawodawstwo państwowe i własne statuty.